

Kontrolní závěr z kontrolní akce

23/11

Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na systém péče o ohrožené děti a jeho transformaci

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále také „NKÚ“) na rok 2023 pod číslem 23/11. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Mgr. Roman Sklenák.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda byly peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na systém péče o ohrožené děti a jeho transformaci vynakládány ústředními orgány státní správy účelně a hospodárně.

Kontrolováno bylo období let 2015–2022, v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující. Kontrola byla prováděna u kontrolovaných osob od listopadu 2023 do srpna 2024.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále také „MPSV“);

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále také „MŠMT“);

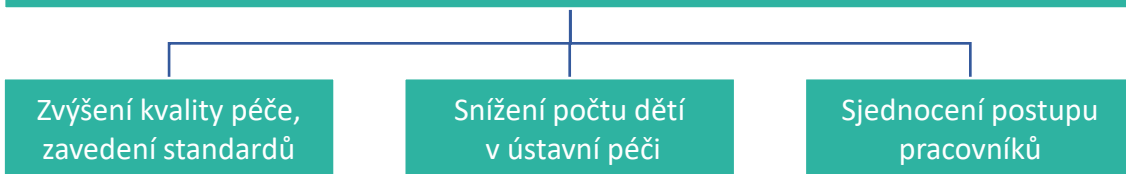
Ministerstvo zdravotnictví (dále také „MZd“).

Kolegium NKÚ na svém XVII. jednání, které se konalo dne 25. listopadu 2024,

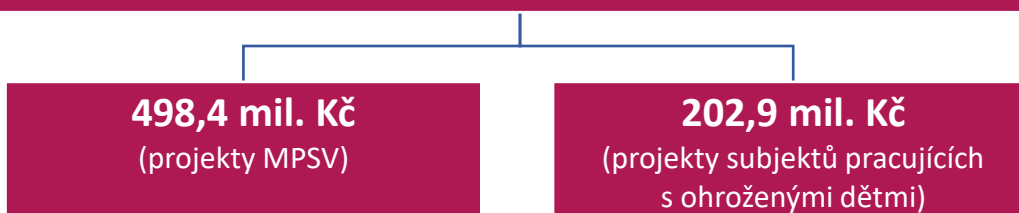
schválilo usnesením č. 7/XVII/2024

kontrolní závěr v tomto znění:

Hlavní cíle transformace systému péče o ohrožené děti

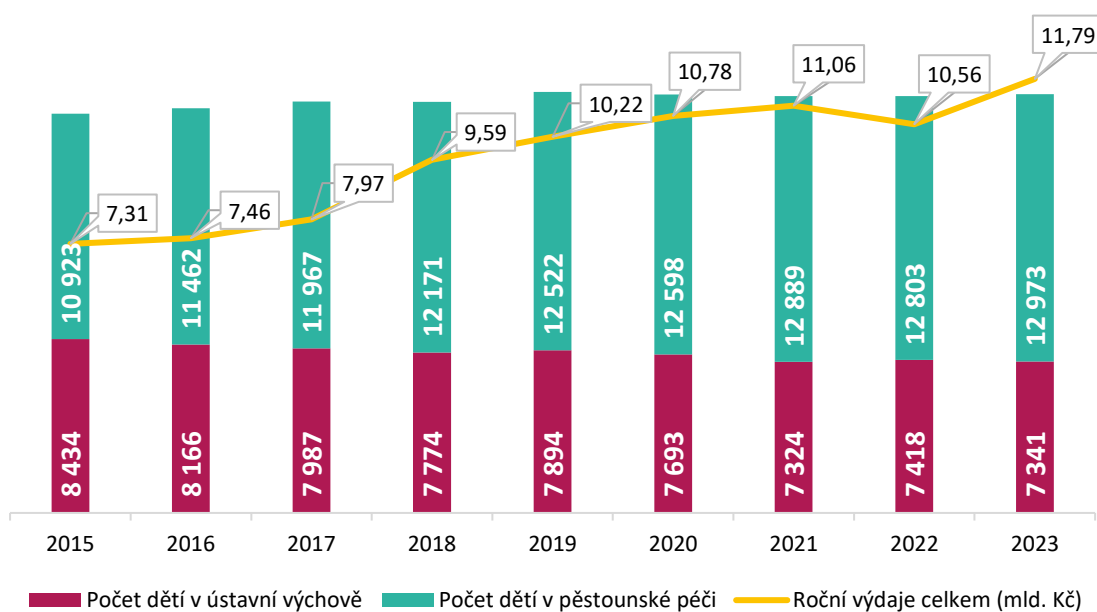

MPSV od roku 2012 poskytlo na transformaci péče o ohrožené děti
701 mil. Kč

REALIZACE PROJEKTŮ NEVEDLA K NAPLNĚNÍ TRANSFORMAČNÍCH CÍLŮ

POČET DĚTÍ V ÚSTAVNÍ A PĚSTOUNSKÉ PÉČI A SOUVISEJÍCÍ VÝDAJE

Pozn.: Počty dětí jsou uvedeny za MPSV a MZd k 31. 12., za MŠMT k 31. 10. daného roku.

Roční výdaje tvoří součet výdajů na pěstounskou péči, na provoz ústavních zařízení pro péči o děti a mládež a na příspěvek k zajištění výkonu agendy sociálně-právní ochrany dětí.

I. Shrnutí a vyhodnocení

- 1.1 NKÚ prověřil, zda v období 2015–2023 peněžní prostředky státu a Evropské unie (dále také „EU“) na systém péče o ohrožené děti¹ a jeho transformaci vynakládaly MPSV, MŠMT a MZd účelně a hospodárně.
- 1.2 Tyto tři resorty v průběhu uvedených devíti let vynaložily ze státního rozpočtu na systém péče o ohrožené děti peněžní prostředky v celkové výši 86,75 mld. Kč, z toho na výplatu státních příspěvků pěstounům a organizacím věnujícím se doprovázení pěstounů 42,15 mld. Kč, na úhradu provozu ústavních zařízení 31,28 mld. Kč a na výkon agendy orgánu sociálně-právní ochrany dětí 13,32 mld. Kč. Mezi lety 2015 a 2023 se celkové náklady zvýšily o 61 % a v roce 2023 představovaly výdaje státního rozpočtu 11,79 mld. Kč.
- 1.3 Od roku 2012 poskytlo MPSV 701 mil. Kč na transformační projekty spolufinancované z EU, přičemž část z nich realizovalo i samo MPSV. Počty dětí v ústavní a pěstounské péči, kapacita ústavních zařízení a počet pěstounů jsou obsahem interaktivního zobrazení dat, které společně s výsledky dotazníkového šetření tvoří přílohu č. 1 kontrolního závěru.
- 1.4 **MPSV a spolupracující resorty MŠMT a MZd nedokončily ani po 16 letech transformaci systému a sjednocení systému péče o ohrožené děti. Transformační projekty realizované MPSV, jejichž hodnota dosáhla 498,4 mil. Kč, nevedly k dosažení transformačních cílů. Počet dětí v ústavní péči se zásadně nesnížil, nedošlo ke sjednocení systému péče pod jeden resort a nebylo dosaženo žádoucích změn v oblasti standardů kvality péče. Účelnost takto vynaložených peněžních prostředků tak byla významně snížena.**
- 1.5 **Na podporu transformace systému dále MPSV poskytlo 202,9 mil. Kč v rámci 71 soutěžních projektů, které realizovali především poskytovatelé sociálních služeb. Příjemci však v těchto projektech opakovaně vytvářeli obdobné, vzájemně přenositelné analytické a metodické produkty, a to v období, kdy MPSV realizovalo vlastní systémové projekty, jejichž výstupy byly využitelné v rámci celé ČR. Tato skutečnost významně snížila účelnost vynaložených peněžních prostředků. Současně NKÚ vyhodnotil v případě jednoho projektu peněžní prostředky ve výši 1,3 mil. Kč jako neúčelné a nevhodně vynaložené.**
- 1.6 **Neshody mezi kontrolovanými ministerstvy trvající do roku 2021 zapříčinily nesplnění úkolu uloženého vládou sjednotit služby pro ohrožené děti pod jeden resort. MPSV v rozporu se zákonem² nezajistilo efektivní informační podporu, což negativně ovlivňuje činnost orgánů v systému péče o ohrožené děti. Tyto orgány nemají**

---

¹ Jedná se o děti, jejichž rodiče z vážných objektivních nebo subjektivních důvodů neplní nebo nedostatečně plní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti, popřípadě o děti v péči jiných osob, které jsou odpovědné za výchovu dítěte a neplní povinnosti vyplývající ze svěřením dítěte do jejich péče. Dále jsou to děti, na kterých byl spáchán závažný trestný čin, anebo děti, které vzhledem ke svému jednání nebo chování vyžadují zvýšenou ochranu a pomoc.

² Ustanovení § 53a odst. 1 písm. b) a c) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále také „zákon o SPOD“).

spolehlivé a aktuální údaje o ohrožených dětech, volných kapacitách pěstounů či v ústavních zařízeních. Dosud je k dispozici pouze provizorní řešení založené na sdílených tabulkách.

1.7 Toto celkové vyhodnocení vyplývá z následujících zjištění:

a) MPSV ve snaze podpořit změny v systému péče o ohrožené děti realizovalo od roku 2012 celkem pět transformačních neinvestičních projektů podpořených z operačního programu *Lidské zdroje a zaměstnanost* (dále také „OP LZZ“), operačního programu *Zaměstnanost* (dále také „OPZ“) a operačního programu *Zaměstnanost plus* (dále také „OPZ+“) částkou v celkové výši 498,4 mil. Kč. Tyto projekty však dle zjištění NKÚ v kontrolovaném období nepřinesly významný posun ve snižování počtu dětí v ústavních zařízeních ani v podpoře náhradní rodinné péče. Orgány věnující se péči o děti stále nemají stanovené jednotné standardy kvality péče. Informační podporu činností v agendě sociálně-právní ochrany dětí nezajišťovalo MPSV řadu let podle požadavků zákona. Vzhledem k nenaplnění cílů transformačních aktivit tak byla účelnost vynaložených peněžních prostředků významně snížena. (Viz odstavce 4.7 až 4.14.)

b) Dále MPSV schválilo k podpoře transformace systému 71 soutěžních projektů ve výši 202,9 mil. Kč, jejichž realizace rovněž měla přispět k transformaci systému péče o ohrožené děti a zkvalitnění péče poskytované různými subjekty v České republice (dále také „ČR“). V 68 projektech příjemci dotací dodali jako finální výstup metodiky a u 28 projektů byly výstupem analýzy, v některých projektech vznikaly metodiky i analýzy zároveň. NKÚ zjistil, že ve shodném období obdobné a celorepublikově využitelné materiály vytvářelo ve vlastních projektech rovněž samo MPSV. Účelnost takto vynaložených peněžních prostředků tak byla významně snížena a přínos projektů pro dosažení cílů transformace systému péče o ohrožené děti byl omezený. (Viz odstavce 4.15 až 4.21.)

U dvou projektů schválených Ministerstvem práce a sociálních věcí NKÚ zjistil, že uhrazené výstupy nebyly po šesti letech od ukončení projektu funkční a MPSV nezajistilo ani auditní stopu, která by prokázala, že tyto výstupy vůbec vznikly. V rámci jednoho soutěžního projektu, u něhož MPSV poskytlo příjemci 1,3 mil. Kč, NKÚ vyhodnotil, že MPSV vydalo peněžní prostředky v rozporu s právními předpisy neúčelně a neekonomicky, protože projekt byl nepotřebný. Jedná se o skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně.

c) Od roku 2015 vzniklo nejen napříč resorty MPSV, MŠMT a MZd minimálně 32 strategických a koncepčních dokumentů, které se dotýkaly problematiky ohrožených dětí, vycházely z *Úmluvy o právech dítěte*³ (dále také „Úmluva“), avšak nebyly vzájemně koordinovány. Resorty nespolupracovaly na úrovni nastavených meziresortních pracovních skupin na plnění cílů stanovených ve strategických dokumentech. (Viz odstavce 4.1 až 4.3 a 4.5.)

---

³ ČR k Úmluvě přistoupila dne 30. 9. 1990.

- d) Do doby ukončení kontroly neexistovala jednotná právní úprava (zákon o podpoře rodin a ochraně dětí), jejíž návrh mělo MPSV původně zpracovat do prosince 2014⁴. Důležitým krokem pro zlepšení metodického vedení v systému péče o ohrožené děti byl návrh na sloučení poskytované péče. Tento záměr vyústil v přijetí usnesení vlády⁵, kterým bylo MPSV uloženo, aby ve spolupráci s MŠMT a MZd předložilo návrh právní úpravy sjednocení služeb pro ohrožené děti pod jeden resort. Neshody mezi kontrolovanými ministerstvy trvající do roku 2021 a neschopnost nalézt konsenzuální řešení zapříčinily odklon od tohoto původního zadání. Systémový nedostatek roztržitosti agendy péče o ohrožené děti trval do ukončení kontroly. (Viz odstavce 4.2 až 4.6.)
- e) V několika případech NKÚ vyhodnotil u MPSV a MŠMT porušení kompetenčního zákona⁶, neboť se výše uvedená ministerstva neřídila zákony a usneseními vlády, nečinila opatření k řešení aktuálních otázek a nepečovala o náležitou právní úpravu v oblasti péče o ohrožené děti. (Viz odstavce 4.2, 4.4 až 4.6 a 4.31.)
- f) MPSV nenaplnilo požadavky zákona o SPOD⁷, jelikož od roku 2013 nezajistilo informační systém sociálně-právní ochrany dětí (dále také „IS SPOD“), který by poskytl příslušným orgánům sociálně-právní ochrany dětí (dále také „SPOD“) údaje o žadatelích o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče a o dětech zařazených v evidenci dětí pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče a o osobách v evidenci. V období 2018–2022 uhradilo MPSV celkem 2,1 mil. Kč za analýzy a návrhy řešení, které měly vést k naplnění zákonných povinností a zároveň k vytvoření efektivního informačního systému. Tyto návrhy však MPSV nevyužilo a IS nevytvořilo, což NKÚ vyhodnotil jako neúčelné vynaložení peněžních prostředků. Od roku 2023 vynakládá MPSV další peněžní prostředky (až 6,4 mil. Kč⁸) na realizaci jiného řešení, konkrétně na tvorbu evidence ve formě sdílených tabulek MS Excel. Toto řešení nespĺňuje požadavky zákona a samo MPSV ho považuje za provizorní. I tyto peněžní prostředky tak MPSV v rámci probíhajícího projektu vynakládá neúčelně a neefektivně. Úroveň IT podpory podle zjištění NKÚ nedosáhla ani stavu, který si MPSV definovalo již v roce 2018. V důsledku nečinnosti MPSV jsou sociální pracovníci zatíženi nadbytečnou administrativou. Pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále také „OSPOD“) tak například spisy stále nepředávají elektronicky v jednotném prostředí, ale poštovní službou. (Viz odstavce 4.40 až 4.52.)

---

⁴ Úkol i termín vycházejí z dokumentu *Národní strategie ochrany práv dětí*, dílčí cíl č. 13.

⁵ Usnesení vlády České republiky ze dne 23. listopadu 2016 č. 1033, *k podnětu Rady vlády České republiky pro lidská práva ke sjednocení služeb pro ohrožené děti a k úpravě podmínek pro poskytování pobytových služeb těmto dětem* (dále také „UV 1033/2016“).

⁶ Ustanovení § 21, § 22 a § 24 zákona České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (dále také „kompetenční zákon“).

⁷ Ustanovení § 53a odst. 1 písm. b) a c) zákona o SPOD.

⁸ Částka zahrnuje mj. náklady na tvorbu sdílených tabulek, analýzu způsobu evidencí, standard evidence, manuál pro uživatele a pomoc členů projektového týmu poskytnutou jednotlivým úřadům při úvodním vkládání dat.

- g) Nedostatečná informační podpora znesnadňuje činnost OSPOD při umísťování dětí do ústavních zařízení. Mimo jiné chybí aktuální a ověřitelná data o volné kapacitě v těchto zařízeních, což zvyšuje časovou náročnost hledání vhodného zařízení, neboť volné kapacity zařízení musí být zjišťovány telefonicky. (Viz odstavce 4.26 až 4.28.)

II. Informace o kontrolované oblasti

- 2.1 Péče o ohrožené děti je v kompetenci zejména MPSV, MŠMT a MZd. V roce 2009 zainteresované resorty deklarovaly vůli ke sjednocení praktických postupů, metodik a legislativy v rámci systému péče o ohrožené děti v materiálu *Návrh opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti – základní principy*⁹. MPSV následně zpracovalo *Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009–2011*¹⁰, který byl prvním materiálem meziresortního charakteru k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti. Dokument mj. uvádí, že cílem transformace systému práce s ohroženými dětmi je zvýšení kvality práce a dostupnosti služeb pro ohrožené děti a rodiny, sjednocení postupu pracovníků při řešení konkrétní situace ohrožení dítěte, snížení počtu dětí dlouhodobě umístěných ve všech typech ústavní péče a podpora rozvoje osobnosti dítěte.¹¹
- 2.2 MPSV je ústředním orgánem státní správy pro péči o rodinu a děti a má největší podíl na činnostech v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Ve vztahu k ní vykonává zejména legislativní, metodickou a kontrolní činnost, vytváří návrhy právních předpisů, národní strategie. Dále je odpovědné za zajištění výplaty dávek pěstounské péče vč. příspěvku na výkon pěstounské péče, příspěvku provozovatelům zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále také „ZDVOP“) či transferu na výkon činnosti obce s rozšířenou působností (dále také „ORP“) v oblasti sociálně-právní ochrany dětí.
- 2.3 Sociálně-právní ochrana dětí je upravena zákonem o SPOD. MPSV koordinuje vnitrostátní agendu týkající se implementace Úmluvy na základě usnesení vlády České republiky ze dne 4. května 2005 č. 530, *o Analýze současného stavu institucionálního zajištění implementace Úmluvy o právech dítěte*. Dále na základě usnesení vlády České republiky ze dne 4. ledna 2012 č. 4, *o Národní strategii ochrany práv dětí*, mělo MPSV zajistit naplňování ustanovení Úmluvy ve smyslu „doporučení Výboru OSN pro práva dítěte“ ze dne 4. srpna 2011 (CRC/C/CZE/CO/3-4) při vypracování navazujících akčních plánů.
- 2.4 MŠMT je ústředním orgánem státní správy pro školská zařízení a pro státní péči o děti a mládež. Ústavní výchova je upravena zákonem č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči

⁹ Schválen usnesením vlády České republiky ze dne 19. ledna 2009 č. 76, *k Návrhu opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti – základní principy*.

¹⁰ Schválen usnesením vlády České republiky ze dne 13. července 2009 č. 883, *o Národním akčním plánu k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009–2011*.

¹¹ Jedná se o původní znění cílů, které byly ve strategických materiálech za posledních 16 let různě modifikovány, avšak význam těchto cílů se nezměnil: zvýšení kvality práce, sjednocení služeb a systému a snížení počtu dětí v ústavních zařízeních.

ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů (dále také „zákon o ústavní výchově“). Do soustavy ústavní péče patří mj. dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy a diagnostické ústavy (dále také „školská ústavní zařízení“). MŠMT poskytuje příspěvky svým ústavním zařízením. Provozní náklady dětských domovů zřízených církvemi financuje MŠMT na základě normativního financování přímo ze své rozpočtové kapitoly, dětské domovy krajů a soukromých subjektů financuje rovněž na základě normativního financování, ale peněžní prostředky souhrnně posílá krajům.

2.5 MZd je ústředním orgánem státní správy pro zdravotní služby a pro poskytovatele zdravotních služeb v přímé řídicí působnosti. V rámci systému péče o ohrožené děti spadá do působnosti MZd činnost dětských domovů pro děti do 3 let věku a dětských center (dále také „dětské domovy pro děti do 3 let věku“), které mají status zdravotnického zařízení a jsou upraveny zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). Dětské domovy pro děti do 3 let věku jsou zpravidla zřizovány kraji a městy v jejich samostatné působnosti. Pouze jeden dětský domov pro děti do 3 let věku je součástí příspěvkové organizace zřízené Ministerstvem zdravotnictví, a to konkrétně Dětské centrum Fakultní Thomayerovy nemocnice v Praze. MZd poskytuje příspěvek na provoz pouze tomuto zařízení.

2.6 Pro účely této kontrolní akce pod pojem „systém péče o ohrožené děti“ NKÚ zařadil:

- zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc ve smyslu zákona o SPOD,
- dětské domovy pro děti do 3 let věku ve smyslu zákona o zdravotních službách,
- školská ústavní zařízení ve smyslu zákona o ústavní výchově,
- pěstounskou péči ve smyslu zákona o SPOD,
- orgány sociálně-právní ochrany dětí ve smyslu zákona o SPOD.

Tabulka č. 1: Výdaje MPSV, MŠMT a MZd na provoz v letech 2015–2023 (v Kč)

Oblast	Výdaje celkem
ZDVOP	1 902 587 474
Dětský domov pro děti do 3 let věku*	529 763 000
Školská ústavní zařízení**	28 846 838 789
Dávky pěstounské péče***	38 336 906 423
Příspěvek na výkon pěstounské péče***	3 816 506 708
Výkon agendy SPOD	13 315 629 248
CELKEM	86 748 231 642

Zdroj: informační portál MONITOR; vlastní zpracování NKÚ.

* MZd financuje provoz pouze jednoho dětského domova pro děti do 3 let věku.

** Jedná se o příspěvky dětským domovům, dětským domovům se školou, diagnostickým a výchovným ústavům.

*** Náklady spojené s pěstounskou péčí se dělí na dávky pěstounské péče vyplácené osobám pečujícím a příspěvky na výkon pěstounské péče vyplácené OSPOD nebo pověřeným osobám, tzv. doprovázejícím organizacím.

Tabulka č. 2: Počet ústavních zařízení v letech 2015 a 2023

	Diagnostické ústavy	Dětské domovy se školou a výchovné ústavy	Výchovné ústavy	Dětské domovy všech zřizovatelů	Dětské domovy pro děti do 3 let věku	ZDVOP	Celkem
2015	13	28	28	144	31	75	319
2023	12	28	25	137	26	44	272

Zdroj: statistické ročenky školství, doklady MPSV a MZd; vlastní zpracování NKÚ.

2.7 Sjednocení systému péče o ohrožené děti bylo akcentováno usnesením vlády České republiky ze dne 23. listopadu 2016 č. 1033, *k podnětu Rady vlády České republiky pro lidská práva ke sjednocení služeb pro ohrožené děti a k úpravě podmínek pro poskytování pobytových služeb těmto dětem*. Z tohoto usnesení vyplynuly dva hlavní úkoly pro MPSV ve spolupráci s MŠMT a MZd:

- 1.a) do 30. 6. 2017 předložit návrh právní úpravy sjednocení služeb sociální prevence, služeb poskytujících pobytovou péči dětem, služeb sociálně zdravotních nebo výchovných a dalších služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny v působnosti MPSV, MŠMT a MZd pod jeden resort;
- 1.b) do 30. 6. 2017 předložit strategii rozvoje služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny za účelem jejich územní dostupnosti pro uživatele a diverzifikace poskytovaných služeb podle potřeb jednotlivých skupin dětí podle příčin jejich ohrožení, včetně koncepce koordinace a udržitelného financování rozvoje těchto služeb;
- 1.c) do 30. 6. 2017 předložit návrh změn příslušných zákonů, který omezí možnost umístování dětí do 7 let věku v zařízeních kolektivní péče, a to s postupným stanovováním věkové hranice jednoho roku, tří a sedmi let věku pro umístění do zařízení kolektivní péče v přechodném období nejvýše šesti let od platnosti zákona, spolu se stanovením podmínek, kdy by taková forma péče byla výjimečně přípustná;
- 2) do 31. 10. 2017 předložit návrh právní úpravy postupného snižování kapacity jednotlivých sjednocených typů zařízení služeb pobytové péče o ohrožené děti.

III. Rozsah kontroly

- 3.1 Předmětem kontrolní akce byly peněžní prostředky státního rozpočtu a EU určené na systém péče o ohrožené děti a jeho transformaci; cílem bylo prověřit, zda vybrané ústřední orgány státní správy vynakládaly tyto prostředky účelně a hospodárně. Kontrolovaným obdobím bylo období od roku 2015 do roku 2022 a v případě věcných souvislostí (zejména v kontextu požadavků vyplývajících ze zákona o SPOD) i období předcházející a následující.
- 3.2 Na systémové úrovni vynakládaných peněžních prostředků státního rozpočtu byly kontrolou posuzovány výdaje MPSV, MŠMT a MZd na pěstounskou péči, provoz ústavních zařízení a výkon agendy SPOD, více viz odstavec 2.6.

3.3 Na projektové úrovni vynaložených peněžních prostředků EU a prostředků státního rozpočtu byly kontroly podrobeny výdaje spojené s transformací systému péče o ohrožené děti, zejména projekty, v jejichž rámci MPSV čerpalo peněžní prostředky. Kontroly byly podrobeny rovněž vybrané činnosti řídicího orgánu OPZ a OPZ+, kterým je příslušný útvar v organizační struktuře MPSV – Odbor řízení programů ESF. NKÚ ke kontrole vybral nesoutěžní projekty, na které MPSV obdrželo peněžní prostředky a které lze z hlediska vazby na transformační úkoly a cíle považovat za zásadní.¹²

Tabulka č. 3: Přehled nesoutěžních projektů kontrolovaných u MPSV (v Kč)

Název	Reg. č.	Realizace	Rozpočet podle právního aktu	Vyčerpáno
<i>Systémová podpora procesů transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny, tzv. „SPOD0“ (OP LZZ)</i>	CZ.1.04/3.1.00/04.0008	1. 7. 2012 až 31. 12. 2015	–	178 885 643
<i>Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí, tzv. „SPOD1“ (OPZ)</i>	CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0001687	1. 1. 2016 až 30. 6. 2019	325 582 620	218 805 202
<i>Podpora systémových změn v oblasti služeb péče o ohrožené děti, mladé lidi a rodiny v České republice, tzv. „SPOD2“ (OPZ)</i>	CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0009381	1. 10. 2018 až 31. 12. 2022	72 565 252	71 106 714
<i>Standardizace procesu zabezpečení náhradní rodinné péče o děti, tzv. „Standardizace NRP“ (OPZ+)</i>	CZ.03.02.02/00/22_004/0000210	1. 11. 2022 až 31. 12. 2025	43 662 000	13 231 576
<i>Sjednocení přístupu k ohroženým dětem, tzv. „SPOD3“ (OPZ+)</i>	CZ.03.02.02/00/22_004/0000500	1. 1. 2023 až 31. 12. 2025	47 687 040	16 333 851
Celkem				498 362 986

Zdroj: doklady MPSV a z MS2014+; vlastní zpracování NKÚ.

3.4 MŠMT ani MZd peněžní prostředky z OP LZZ, OPZ či OPZ+ v rámci transformace systému péče o ohrožené děti nevynakládaly.

3.5 V souvislosti s kontrolou na projektové úrovni se NKÚ také zaměřil na 71 soutěžních projektů s cílem posoudit možný věcný překryv těchto projektů s klíčovými aktivitami nesoutěžních projektů. NKÚ se při kontrole zaměřil na činnosti MPSV jako poskytovatele a řídicího orgánu. Na realizaci těchto projektů bylo vynaloženo celkem 202,9 mil. Kč.

¹² Nesoutěžní projekty si vzájemně nekonkurují a po splnění podmínek přizná řídicí orgán žadatelům podporu podle pořadí, v jakém podali žádost o podporu. Naopak soutěžní projekty se realizují v otevřených výzvách. Jsou nastaveny tak, že oprávněnými žadateli o podporu jsou vymezené skupiny subjektů (zpravidla tedy nejde o konkrétní instituce) a žadatelé o podporu spolu soutěží o alokaci výzvy – pokud je zájem o výzvu takový, že požadované prostředky převyšují alokaci výzvy.

- 3.6 V rámci posouzení účelnosti vynaložených peněžních prostředků NKÚ prověřoval, zda realizované projekty přispěly k naplnění cílů a potřeb, resp. zmírnění či odstranění nedostatků v sociálně-právní ochraně dětí. Tyto aktivity, úkoly a opatření vymezuje celá řada strategických, koncepčních i metodických dokumentů a také právních předpisů, které v průběhu kontrolovaného období, resp. od roku 2009, utvářely požadavky na transformaci systému sociálně-právní ochrany dětí. NKÚ pro účely kontroly vybral cíle ze strategických dokumentů: *Národní strategie ochrany práv dětí*¹³ (dále také „Národní strategie 2012–2018“) a jejího *Akčního plánu k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí na období 2012–2015*¹⁴ (dále také „Akční plán 2012–2015“) a dále z *Národní strategie ochrany práv dětí 2021–2029*¹⁵ (dále také „Národní strategie 2021–2029“) a jejího *I. Akčního plánu k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí 2021–2029 na období 2021–2024*¹⁶ (dále také „Akční plán 2021–2024“). Tyto dokumenty byly vedle podmínek stanovených relevantními právními předpisy v oblasti SPOD podkladem pro systémové vyhodnocení naplnění žádoucích změn, které byly podporovány nesoutěžními projekty. Jako peněžní prostředky vynaložené se sníženou účelností vyhodnotil NKÚ ty, které byly vynaloženy na projekty, jejichž cíle byly splněny pouze z části a realizace těchto projektů nevedla k naplnění transformačních cílů v oblasti péče o ohrožené děti.
- 3.7 Posouzení soutěžních a nesoutěžních projektů zahrnovalo dále hledisko hospodárnosti, tj. požadavek vyplývající z tzv. finančního nařízení EU¹⁷, aby zdroje používané řídicím orgánem k výkonu jeho činnosti byly dány k dispozici ve správnou dobu, v dostatečném množství a přiměřené kvalitě a za nejnižší cenu.
- 3.8 Při kontrole účelnosti se NKÚ zabýval rovněž aspektem „potřebnosti“, v rámci něhož je třeba posuzovat smysl projektů pro naplňování cílů. Podstatou je posouzení soutěžních i nesoutěžních projektů v konkrétních podmínkách, kdy nepostačuje shoda odůvodnění projektu s cíli programu, resp. příslušné výzvy. Při posuzování potřebnosti, resp. účelnosti projektů vycházel NKÚ mj. z *Metodického pokynu pro řízení výzev, hodnocení a výběr projektů v programovém období 2014–2020*¹⁸, který schválila vláda v listopadu 2013, tj. před začátkem realizace programového období 2014–2020, a který byl pro řídicí orgány v kontrolovaném období závazný.
- 3.9 Do hodnocení účelnosti výdajů na transformační aktivity dále vstupoval aspekt vzájemné spolupráce ministerstev při plnění cílů, kterých mělo být transformací dosaženo. V rámci kontroly se proto NKÚ zaměřil na činnosti související s implementací informační podpory

---

¹³ Schválena usnesením vlády České republiky ze dne 4. ledna 2012 č. 4, o *Národní strategii ochrany práv dětí* (dále také „UV 4/2012“).

¹⁴ Schválen usnesením vlády České republiky ze dne 11. dubna 2012 č. 258, k *Akčnímu plánu k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí na období 2012–2015*.

¹⁵ Schválena usnesením vlády České republiky ze dne 14. prosince 2020 č. 1323, o *Národní strategii ochrany práv dětí 2021–2029*.

¹⁶ Schválen usnesením vlády České republiky ze dne 26. července 2021 č. 686, o *I. Akčním plánu k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí 2021–2029 na období 2021–2024* (dále také „UV 686/2021“).

¹⁷ Článek 30 nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012 Evropského parlamentu a Rady ze dne 25. října 2012, kterým se stanoví finanční pravidla o souhrnném rozpočtu Unie a o zrušení nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002.

¹⁸ Schválen usnesením vlády České republiky ze dne 20. listopadu 2013 č. 873, k *Metodickému pokynu pro řízení výzev, hodnocení a výběr projektů v programovém období 2014–2020*.

(MPSV/MŠMT/MZd), podporou pěstounské péče (MPSV), optimalizací kapacit ústavních zařízení (MPSV/MŠMT/MZd). Celkové posouzení naplnění vybraných cílů v systému péče o ohrožené děti podložil NKÚ statistickými daty vypovídajícími o činnosti kontrolovaných osob – ministerstev, případně i dalších subjektů plnících úkoly v gesci příslušného ministerstva.

Pozn.: Právní předpisy uvedené v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období. Peněžní prostředky jsou uváděny včetně daně z přidané hodnoty.

IV. Podrobné skutečnosti zjištěné kontrolou

Splnění úkolů vlády bránily neshody mezi MPSV, MŠMT a MZd

- 4.1 V sociálně-právní ochraně dětí chybí jednotné směřování. Oblast od roku 2015 částečně řeší minimálně 32 strategických a koncepčních dokumentů, které i podle vyhodnocení MPSV¹⁹ nejsou vzájemně koordinovány. V gesci MPSV vzniklo 11 materiálů, MŠMT vytvořilo další dva koncepční materiály a dva „*dlouhodobé záměry rozvoje vzdělávací soustavy České republiky*“, zbývajících 17 dokumentů je v gesci jiných orgánů státní správy. Resorty MPSV, MŠMT a MZd na plnění cílů stanovených ve strategických dokumentech spolupracovaly nedostatečně.
- 4.2 Z podnětu Rady vlády České republiky pro lidská práva v roce 2016 uložila vláda UV 1033/2016 MPSV plnit ve spolupráci s MŠMT a MZd řadu úkolů, které měly vést k pokračování transformace systému péče o ohrožené děti; jednalo se o tyto úkoly:
- připravit a předložit návrh právní úpravy sjednocení služeb sociální prevence a služeb poskytujících pobytovou péči dětem v působnosti MPSV, MŠMT a MZd pod jeden resort. MPSV v roce 2017 zpracovalo *Záměr právní úpravy sjednocení služeb sociální prevence, služeb poskytujících pobytovou péči dětem, služeb sociálně zdravotních nebo výchovných a dalších služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny v působnosti MPSV, MŠMT a MZd do působnosti MPSV, zavedení věkové hranice, před jejímž dosažením není možné děti umísťovat do zařízení kolektivní péče* (dále také „Záměr právní úpravy“). MŠMT k předloženému materiálu uplatnilo 39 zásadních připomínek a MZd 36. Předložený Záměr právní úpravy vláda neschválila a MPSV jiný záměr nepřipravilo;
  - předložit strategii rozvoje služeb pro ohrožené děti. Tu MPSV v rámci plnění úkolu nezpracovalo a nepředložilo, čímž porušilo ustanovení § 21 kompetenčního zákona;
  - předložit návrh změn příslušných zákonů, který omezí možnost umístování dětí do 7 let věku v zařízeních kolektivní péče. Tento návrh byl součástí materiálu Záměr právní úpravy;

¹⁹ Dokument *Nová právní úprava ochrany dětí a podpory rodin – věcné zásady, verze 2.1*; únor 2024.

- předložit návrh právní úpravy postupného snižování kapacity jednotlivých zařízení pro ohrožené děti. Tím, že mezi resorty nedošlo ke shodě, vláda na žádost ministryně práce a sociálních věcí úkol zrušila²⁰.
- 4.3 Meziresortní spolupráce v letech 2015–2021 nepřinesla očekávané výsledky:
- resorty neuzavřely *memorandum o spolupráci* připravené MPSV;
  - Meziresortní koordinační skupina pro oblast ochrany práv dětí a péče o ohrožené děti nenaplňovala působnost, která jí byla dána jejím statutem, ale v období 2015–2018 plnila pouze formální roli;
  - kvůli meziresortní neshodě ohledně sjednocení systému péče o ohrožené děti ministryně práce a sociálních věcí stáhla z programu jednání vlády akční plán pro období 2016–2018, který měl pro toto období rozpracovat nastavené cíle z Národní strategie 2012–2018 na dílčí aktivity.
- 4.4 Pro období 2016–2020 chyběl harmonogram dílčích aktivit směřujících ke splnění nastavených cílů a chybělo i stanovení odpovědnosti zapojených subjektů. Následujícím strategickým dokumentem v oblasti péče o ohrožené děti je až aktuální Národní strategie 2021–2029. Tato národní strategie měla v době kontroly NKÚ jeden schválený Akční plán 2021–2024. Při nastavení této strategie nepostupovalo MPSV v souladu s *Metodikou přípravy veřejných strategií*, neboť nenastavilo indikátory sledující stav plnění jednotlivých cílů ani jejich výchozí či cílové hodnoty. MPSV tak nemá nástroj pro vyhodnocení plnění cílů této strategie. MPSV se při nastavení strategie neřídilo UV 71/2019²¹, čímž porušilo ustanovení § 21 kompetenčního zákona.
- 4.5 Meziresortní spolupráce neprobíhala s žádoucími výsledky ani v období 2021–2024 v rámci „meziresortní koordinační skupiny“ při plnění Akčního plánu 2021–2024:
- MPSV z šesti plánovaných pracovních skupin ustavilo jen dvě;
  - MPSV ustavilo jiné skupiny k nové právní úpravě ochrany dětí a podpory rodin;
  - MPSV z 16 dílčích aktivit nesplnilo celkem 10 a částečně splnilo 6 dílčích aktivit. Žádný z těchto výstupů neprojednalo MPSV v „meziresortní koordinační skupině“ tak, jak požadoval Akční plán 2021–2024;
  - MŠMT nespolupracovalo na 14 ze 17 nastavených dílčích aktivit a nezpracovalo požadované výstupy z aktivit. Tím, že MŠMT nerealizovalo v rámci své působnosti aktivity obsažené v Akčním plánu 2021–2024, neřídilo se UV 686/2021 a porušilo tak ustanovení § 21 kompetenčního zákona.
- 4.6 Vytvoření právní úpravy zaměřené na efektivní řešení potřeb dětí mělo MPSV realizovat do prosince 2014, což bylo uvedeno v dílčím cíli č. 13 Národní strategie 2012–2018²². Tento úkol MPSV nesplnilo a přesunulo do následující Národní strategie 2021–2029 s termínem plnění 12/2024. V době kontroly pracovalo MPSV na paragrafovém znění, které dle svého vyjádření nestihne ve stanoveném termínu dokončit. MPSV dlouhodobě nejedná v souladu se zásadou stanovenou § 24 kompetenčního zákona. Nepečuje

---

²⁰ Usnesení vlády České republiky ze dne 14. února 2018 č. 108, *ke Zprávě o plnění úkolů uložených vládou s termínem plnění od 1. listopadu 2017 do 31. prosince 2017*.

²¹ Usnesení vlády České republiky ze dne 28. ledna 2019 č. 71, *o aktualizaci Metodiky přípravy veřejných strategií*.

²² Související úkoly a termíny byly uloženy UV 4/2012.

o náležitou právní úpravu věcí ve své působnosti, když od roku 2012 nepřipravilo komplexní návrh zákona/zákonů týkající se obecně systému péče o ohrožené děti.

Prostřednictvím projektů EU plynou peněžní prostředky na transformaci systému již 12 let, k výrazné změně však nevedly

- 4.7 V období 2012–2024 realizovalo MPSV projekty na přípravu podmínek transformace SPOD0, SPOD1, SPOD2, Standardizace NRP a SPOD3 financované z fondů EU, viz tabulka č. 3. V operačních programech MPSV nesledovalo vynaložené peněžní prostředky podle dílčích klíčových aktivit. Částky MPSV stanovilo pouze na úrovni rozpočtu. Proto NKÚ vyčíslil zjištěné nedostatky ve výši rozpočtu klíčové aktivity.
- 4.8 Výstupy a zjištění projektu SPOD0 *Systémová podpora procesů transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny* využilo MPSV při stanovení většiny klíčových aktivit u následných projektů.
- 4.9 Jedním z cílů projektu SPOD1 bylo zmapování existujících služeb, zjištění reálné potřeby služeb a nastavení optimální struktury služeb využívaných při každodenní péči o ohrožené děti v příslušném regionu, tzv. síťování služeb.²³ Pro každou zapojenou ORP mělo MPSV vytvořit *analýzu lokální sítě služeb a návrh její optimální podoby*. NKÚ zjistil, že MPSV nezajistilo vytvoření této analýzy pro všechny zapojené subjekty (z přihlášených 11 krajů a 124 ORP předalo MPSV 87 analýz), tím nedostatečně zajistilo navržení a odzkoušení procesů a postupů při nastavení minimální sítě služeb na úrovni ORP a krajů. Na základě této skutečnosti NKÚ vyhodnotil, že účelnost peněžních prostředků vynaložených na klíčovou aktivitu ve výši rozpočtu 158 048 750 Kč byla významně snížena.
- 4.10 V rámci projektu SPOD1 měl rovněž vzniknout *Interaktivní katalog jevů a služeb pro děti a jejich rodiny*, který měl zjednodušit vyhledávání dostupných služeb pro řešení konkrétních problémů v rodinách. Tento on-line nástroj byl určen sociálním pracovníkům, neziskovým organizacím, psychologům a dalším odborníkům. *Interaktivní katalog* je minimálně od září 2023 nedostupný a MPSV nezajistilo auditní stopu prokazující, že byl on-line nástroj někdy funkční. MPSV na vytvoření a správu *Interaktivního katalogu* vynaložilo 847 000 Kč. Vzhledem k tomu, že není možné jej využívat, NKÚ vyhodnotil vynaložení těchto peněžních prostředků jako neúčelné.
- 4.11 V rámci projektu SPOD2 identifikoval NKÚ pochybení MPSV v roli řídicího orgánu (tedy orgánu odpovědného za schvalování projektů a řádné vynakládání prostředků EU a státního rozpočtu), neboť MPSV v roli hodnotitele při schvalování projektu neuplatnilo doporučení *Příručky pro hodnotitele* ve smyslu postupu dle metodiky SMART, podle které mají být cíle konkrétní, měřitelné, dosažitelné, odpovídající a termínované. Hlavní

²³ Síťování služeb má v rámci systému SPOD zlepšit a koordinovat práci všech aktérů s biologickou rodinou dítěte. Lokální, krajské i celostátní sítě mají umožnit pružně reagovat na aktuální potřeby rodiny a dítěte, standardizovat práci s informacemi a vymezit management multidisciplinární spolupráce podle potřeb dítěte. Zároveň také rozdělí a vymezí kompetence jednotlivých odborníků – aktérů, kteří se mají podílet na řešení situace klienta (dítěte, rodiny) v rámci mezioborové spolupráce.

cíl ani dílčí cíle v žádosti projektu, které nesplňovaly tyto požadavky, nepožadovalo MPSV doplnit a upřesnit.

- 4.12 MPSV v roli řídicího orgánu a zároveň realizátora projektu nevyhodnotilo přínos celého projektu SPOD2. V závěrečné zprávě se soustředilo pouze na hodnocení jedné ze tří klíčových aktivit. MPSV tak nezískalo úplné informace o hodnocení realizace celého projektu a o dopadu na systémové změny v oblasti služeb péče o ohrožené děti. NKÚ vyhodnotil dokumenty vytvořené v projektu jako nadbytečné, neboť neuváděly nové skutečnosti. MPSV tak peněžní prostředky na klíčovou aktivitu ve výši rozpočtu 15 685 480 Kč vynaložilo se sníženou účelností.
- 4.13 Na vytvoření vlastní sítě služeb mohly čerpat peněžní prostředky z fondů EU také ORP a další organizace. Při porovnání výstupů jednoho soutěžního projektu se systémovým projektem MPSV zjistil NKÚ duplicity. Z tohoto důvodu upozorňuje NKÚ na riziko nepotřebnosti těchto projektů (viz odstavce 4.15 až 4.21).
- 4.14 Za posledních 16 let se MPSV ve spolupráci s MŠMT a MZd nepodařilo sjednotit systém pod jeden resort ani sjednotit přístupy, standardizovat procesy napříč celým systémem sociálně-právní ochrany dětí a zásadně snižovat počty dětí v celé soustavě ústavních zařízení, na což upozorňuje i Výbor OSN pro práva dítěte. K naplnění cílů transformace nevedlo ani vynaložení peněžních prostředků z fondů EU. Na základě zjištění přínosu výsledků projektů v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, včetně vývoje počtu dětí v ústavních zařízeních v období 2015–2023, NKÚ hodnotí účelnost peněžních prostředků ve výši 498 362 986 Kč z pohledu aktuálního stavu transformace systému SPOD jako významně sníženou.

V desítkách projektů za více než 200 mil. Kč vytvářeli příjemci podobné metodiky, MPSV v roli řídicího orgánu nehodnotilo důsledně jejich skutečnou potřebnost

- 4.15 K transformaci systému péče o ohrožené děti a zkvalitnění péče poskytované různými subjekty v ČR od roku 2015 schválilo MPSV 71 projektů tzv. soutěžního charakteru, které se ucházely o podporu v sedmi otevřených výzvěch OPZ. Jednalo se o projekty za celkem 202 876 426 Kč.
- 4.16 Podle zjištění NKÚ schvalovalo MPSV v OPZ soutěžní projekty, v nichž byly opakovaně vytvářeny obdobné a vzájemně přenositelné analytické a metodické produkty. Z celkového počtu 71 projektů předložili příjemci u 68 projektů jako výstup metodiku, u 28 projektů byly výstupem analýzy. Z výše uvedených metodik a analýz bylo 27 zaměřeno na problematiku síťování služeb, přičemž u většiny z nich příjemce deklaruje přenositelnost z prostředí/místa, ve kterém byla vytvořena. Ve shodném období přitom samo MPSV v rámci vlastního projektu SPOD1 vytvářelo obdobné a celorepublikově využitelné metodické materiály na síťování. NKÚ vyhodnotil, že peněžní prostředky až do výše 202 876 426 Kč byly na tyto projekty vynaloženy se sníženou účelností. Přínos těchto projektů pro dosažení cílů transformace systému péče o ohrožené děti byl omezený.
- 4.17 Příkladem nedostatečného posouzení a vyhodnocení žádosti o podporu projektu byl podle zjištění NKÚ projekt, který byl financován z OPZ a týkal se vytvoření místní sítě

v konkrétní ORP ve Středočeském kraji (dále také „Projekt síťování ORP“).²⁴ Výstupem projektu byla *Metodika síťování*, která byla rovněž jediným indikátorem, jehož dosažením MPSV posuzovalo splnění cílů projektu. Podrobné kontrole byl tento projekt podroben s ohledem na skutečnost, že v téže lokalitě již MPSV podle zjištění NKÚ realizovalo obdobně zaměřený projekt.

- 4.18 Žádost o podporu Projektu síťování ORP přijalo MPSV dne 29. 7. 2016. Již v té době ale samo MPSV v téže lokalitě realizovalo obdobný projekt SPOD1, jehož cílem byla rovněž podpora OSPOD a dalších klíčových aktérů v oblasti síťování služeb pro ohrožené děti a rodiny. V tomto systémovém projektu MPSV vznikly mj. dokumenty *Síťování služeb pro děti a jejich rodiny*, *Analýza místní sítě služeb a návrh její optimální podoby* a metodický materiál *Průvodce síťováním služeb pro děti a jejich rodiny*.
- 4.19 NKÚ porovnal výstupy a aktivity obou projektů, přičemž mj. zjistil, že byly v obdobném čase realizovány shodné aktivity. *Metodika síťování* vytvořená v Projektu síťování ORP přejímá v několika kapitolách obsah materiálů MPSV a autoři v ní dokonce odkazují na práci síťáky MPSV v projektu SPOD1. MPSV v roli řídicího orgánu tak při schvalování Projektu síťování ORP nepostupovalo v souladu s *Metodickým pokynem pro řízení výzev, hodnocení a výběr projektů v programovém období 2014–2020*²⁵, který stanoví, že je třeba zajistit, aby projekty splňovaly kromě aspektů účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti rovněž aspekt potřebnosti. Tento požadavek přitom vláda stanovila právě s ohledem na zjištěné nedostatky předchozích programových období. MPSV Projekt síťování ORP schválilo a příjemci vyplatilo celkem 1 312 337 Kč.
- 4.20 MPSV v roli řídicího orgánu zodpovídalo za řízení OPZ. MPSV neoprávněně použilo peněžní prostředky státního rozpočtu tím, že uskutečnilo výdaj, jehož provedením porušilo povinnost stanovenou nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 (tzv. obecné nařízení) a nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 966/2012 (tzv. finanční nařízení), když jako řídicí orgán OPZ a poskytovatel dotace porušilo zásadu řádného finančního řízení, tedy zásadu hospodárnosti, účinnosti (efektivnosti) a účelnosti, a vydalo neúčelně a nevhodně peněžní prostředky na nepotřebný Projekt síťování ORP. Jedná se o skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně podle § 44 odst. 1 písm. a) rozpočtových pravidel²⁶.
- 4.21 Kontrolou bylo zjištěno, že v případě soutěžních projektů kladl řídicí orgán (MPSV) často důraz na formální stránku monitorování projektu, tedy např. na splněný počet napsaných zpráv, a opomíjel věcný dopad vynaložených peněžních prostředků. Např. u Projektu síťování ORP vyhodnotil NKÚ vytvořenou *Metodiku síťování* jako nepotřebnou, neboť obdobná a rozsáhlejší metodika již byla dostupná. MPSV však mělo k vytvořené *Metodice síťování* jen jednu výtku spočívající v nutnosti úpravy loga EU

---

²⁴ Projekt síťování ORP byl realizován v období od 1. 9. 2017 do 31. 10. 2018 a měl řešit chybějící spolupráci a síťování organizací a subjektů. Cílem projektu byla mj. podpora orgánů SPOD a dalších klíčových aktérů v oblasti síťování služeb pro ohrožené děti a rodiny.

²⁵ Schválen usnesením vlády ČR ze dne 20. listopadu 2013 č. 873, k *Metodickému pokynu pro řízení výzev, hodnocení a výběr projektů v programovém období 2014–2020*.

²⁶ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

(viz infobox níže). Výše uvedené skutečnosti svědčí o selhání MPSV v oblasti schvalování soutěžních projektů financovaných prostřednictvím OPZ ze státního rozpočtu a z prostředků *Evropského sociálního fondu*.

Jediná výhrada MPSV k vytvořené Metodice síťování adresovaná příjemci v rámci výzvy k odstranění nedostatků ve zprávě o realizaci Projektu síťování ORP:

„Doložený produkt „metodika síťování“, který je také dostupný na stránkách www.sluzbyrodinam.cz, nesplňuje pravidla publicity. Dle pravidel OPZ musí být logo EU vždy na prvním místě v horizontálním i vertikálním řazení. Prosím opravte.“

Ohrožené děti se daří přemísťovat z ústavní do pěstounské péče jen pozvolna

- 4.22 ČR se prostřednictvím Úmluvy zavázala snižovat počet dětí v ústavní výchově. Počet dětí v ústavní péči klesl z 8 434 v roce 2015 na 7 341 v roce 2023. Celkový počet dětí v pěstounské péči od roku 2015 roste. V roce 2015 bylo v pěstounské péči 10 923 dětí a tento počet se do roku 2023 zvýšil na 12 973 dětí. Pozvolna tak roste i podíl dětí umístěných v pěstounské péči oproti ústavní péči. Přesun těžiště z ústavní do pěstounské péče však hodnotí NKÚ vzhledem k vynaloženým peněžním prostředkům na projekty týkající se transformace jako nedostatečný. (Viz graf na str. 2 a příloha č. 1.)
- 4.23 Podle zákona o SPOD se pěstounská péče dělí na pěstounskou péči na přechodnou dobu, do které se dítě umísťuje na dobu max. jednoho roku, a pěstounskou péči, ve které může pobývat až do své zletilosti (tzn. dlouhodobá péče). V letech 2015–2023 rostl počet osob vykonávajících pěstounskou péči / pěstounskou péči na přechodnou dobu:
- počet osob vykonávajících pěstounskou péči se od roku 2015 zvýšil o 14 % na 11 891 v roce 2023;
  - počet osob vykonávajících pěstounskou péči na přechodnou dobu se od roku 2015 zvýšil o 33 % na 869 v roce 2023.
- 4.24 Za hodnocené období 9 let významně klesly pouze počet a kapacita zařízení krizového charakteru – ZDVOP, a to oproti roku 2015 cca na polovinu (ze 75 na 44 zařízení). Počet dětských domovů pro děti do 3 let věku zřizovaných obcemi a kraji, případně dalšími právníky osobami se snížil z původních 31 zařízení v roce 2015 na 26 v roce 2023. Aktuálně provozovaná školská ústavní zařízení jsou zřízena MŠMT, kraji, soukromými osobami a církvemi, přičemž MŠMT provozuje 28 dětských domovů se školou, 12 diagnostických ústavů, 25 výchovných ústavů a jeden dětský domov. Kraje pak jsou zřizovateli současných 127 dětských domovů, soukromé subjekty aktuálně provozují 6 dětských domovů a církve tři dětské domovy. Počet školských ústavních zařízení se v kontrolovaném období snížil o 10 napříč všemi zřizovateli, nicméně počet dětí se v těchto školských ústavních zařízeních za sledovanou dobu výrazně nezměnil.

4.25 Podle novely zákona o SPOD nebude možné od 1. 1. 2025 umísťovat děti do 3 let věku do ústavních zařízení.²⁷ MPSV tak splnilo cíl ukotvení věkové hranice, pod níž nelze umísťovat děti do ústavní péče, který vyplýval z Akčního plánu 2012–2015, ale až o 10 let později, než mělo.

Resorty nezajistily pro pracovníky OSPOD údaje o aktuálních volných kapacitách v ústavních zařízeních, čímž je ztížen proces umístění dítěte

4.26 Při umísťování dětí by měl mít OSPOD potřebné informace o volných pěstounech a volných kapacitách v ústavních zařízeních. Informace o volných pěstounech má OSPOD k dispozici od příslušného krajského úřadu, který vede evidenci těchto osob. Činnost krajských úřadů v této oblasti upravuje MPSV svými stanovisky a metodickými dokumenty. Informace o volných lůžkových kapacitách ve školských ústavních zařízeních mělo MŠMT provizorně poskytnout prostřednictvím *Databáze ústavní výchovy*. NKÚ zjistil, že tyto informace však neobsahuje. Informace o aktuálně volných kapacitách nejsou dostupné ani v případě ZDVOP.

4.27 Evidenci dětí umístěných ve školských ústavních zařízeních a také evidenci volných míst v těchto zařízeních ve svém územním obvodu má podle ustanovení § 8 odst. 1 zákona o ústavní výchově povinnost vést diagnostický ústav. Podle § 35 zákona o ústavní výchově má MŠMT provádět kontrolu nad dodržováním tohoto zákona. Tím, že MŠMT tuto kontrolu neprovádělo, nemělo informace, zda diagnostické ústavy zákonnou povinnost plní a zda pracovníci OSPOD pro potřeby umísťování dětí disponují aktuálními přehledy volných kapacit ve školských ústavních zařízeních.

4.28 MZd nemá ze zákona povinnost sledovat aktuální informace o volných kapacitách v dětských domovech pro děti do 3 let věku. Pro pracovníky OSPOD tak neexistuje souhrnný aktuální přehled a ti řeší situaci při umísťování dětí obvoláváním jednotlivých zařízení, popř. jejich zřizovatelů.

Kontrolované resorty nevydaly závazné standardy kvality péče, nedošlo tak ke sjednocení poskytovaných služeb napříč celým systémem

4.29 Podle *Národní strategie ochrany práv dětí* pro období 2012–2018 měly resorty MPSV, MŠMT a MZd vytvořit a zabezpečit standardy kvality péče u institucí, služeb a zařízení odpovědných za péči o děti a jejich ochranu.

4.30 MPSV vydalo standardy kvality péče pro OSPOD, ZDVOP a pověřené osoby poskytující sociálně-právní ochranu jako přílohu vyhlášky²⁸. Podle zákona o SPOD by délka pobytu dítěte v ZDVOP neměla přesáhnout zpravidla dobu 6 měsíců. MPSV nesleduje dobu pobytu dětí v tomto zařízení, nemá žádné informace o tom, jestli zde děti nejsou umístěny dlouhodobě a zda zařízení takto plní svůj účel. Chybí standardy pro posuzování zájemců o pěstounství a pro proces hledání vhodných pěstounů pro ohrožené děti. Praxe

²⁷ Zákon č. 242/2024 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

²⁸ Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

posuzování, diagnostické metody a vyhodnocování žadatelů o pěstounskou péči se v jednotlivých krajích liší. Na podporu dětí opouštějících náhradní rodinnou péči nebo ústavní péči z důvodu dovršení věkové hranice Ministerstvo práce a sociálních věcí konkrétní aktivity nečinilo vyjma vydání metodiky (v listopadu 2021) k žádosti o jednorázový či opakující se zaopatřovací příspěvek dle zákona o SPOD.

- 4.31 MŠMT mělo stanovit prostřednictvím vyhlášky standardy kvality péče v souladu s ustanovením § 41 odst. 1 písm. i) zákona o ústavní výchově účinného od 1. 11. 2012. Tuto zákonnou povinnost nesplnilo a *Standardy kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a ve školských zařízeních pro preventivně výchovnou péči* vydalo až v roce 2015 vnitřními předpisy. Ty jsou závazné pouze pro ústavní zařízení zřízená Ministerstvem práce a sociálních věcí. Tím, že MŠMT nevytvořilo „standardy kvality péče“ závazné pro všechny zřizovatele školských ústavních zařízení a nezajistilo tak srovnatelnou kvalitu jednotlivých zařízení napříč všemi zřizovateli, porušilo ustanovení § 24 kompetenčního zákona, neboť nepečovalo o náležitou právní úpravu ve své působnosti.
- 4.32 MŠMT je prostřednictvím svých šetření, dostupných zpráv a e-mailové komunikace s OSPOD minimálně od roku 2017²⁹ informováno, že děti jsou do zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy přijímány zejména s ohledem na volné kapacity v zařízení, nikoliv s ohledem na své potřeby. Do dětských domovů jsou umísťovány i děti se závažnými poruchami chování či ochrannou výchovou. NKÚ vyhodnotil, že MŠMT v průběhu kontrolovaného období neiniciovalo účinné kroky pro napravení tohoto systémového nedostatku.
- 4.33 MZd stanovilo ve standardech kvality péče v dětských domovech pro děti do 3 let věku požadavky na personální zajištění a věcné a technické vybavení poskytovatelů zdravotních služeb a tyto standardy ustanovilo ve vyhláškách³⁰. Kontrolu plnění standardů kvality péče následně provádí zřizovatel zařízení. MZd nesleduje informace o věkovém složení dětí v dětských domovech pro děti do 3 let věku³¹ a nezahrnulo tento údaj do programů statistických zjišťování.

Výdaje státního rozpočtu vynakládané na pěstounskou a ústavní péči rostou

- 4.34 V roce 2015 vynaložilo MPSV na dávky pěstounské péče 3 116 404 867 Kč a do roku 2023 tento roční objem vzrostl na 5 278 279 695 Kč. V aplikaci MPSV označované *OKStat*, která shromažďuje informace o výplatě dávek, nelze rozlišit, kolik dávek je vypláceno v rámci pěstounské péče dlouhodobé a péče na přechodnou dobu. Dávky nejsou vypláceny

²⁹ Tematická zpráva *Kvalita výchovně-vzdělávací činnosti v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy z roku 2017*, která byla výsledkem šetření České školní inspekce provedeného u 58 ústavních zařízení; zpráva veřejného ochránce práv *Školská zařízení pro výkon ochranné výchovy – zpráva z návštěv zařízení 2024*, ISBN 978-80-7631-146-6.

³⁰ Vyhláška č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče, a vyhláška č. 99/2012 Sb., o požadavcích na minimální personální zabezpečení zdravotních služeb.

³¹ Podle zprávy *Dětské domovy pro děti do 3 let věku – Závěrečná zpráva ze zjišťování realizovaného MPSV na jaře 2023* pro 17 z 23 zařízení platilo, že většinu dětí ve službě dětského domova pro děti do 3 let věku tvořily děti ve věku 4 a více let.

automaticky na základě zařazení osoby do evidence, v případě přidělení dítěte apod. Osoba vykonávající pěstounskou péči musí sama požádat o výplatu dávek příslušný úřad práce. MPSV má přehled o celkovém objemu vyplacených dávek Úřadem práce ČR, nikoliv o počtu pěstounů a počtu dětí v pěstounské péči.

- 4.35 Pro podporu a vzdělávání pěstounů a dalších osob zapojených do systému náhradní rodinné péče jsou zřízeny tzv. doprovázející organizace. Jedná se především o neziskové organizace či fyzické osoby. Tyto služby zároveň vykonává i OSPOD. Každá osoba vykonávající pěstounskou péči, která má v péči dítě, musí mít uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče buď s vybranou doprovázející organizací, nebo s příslušným OSPOD. MPSV za poskytování služeb doprovázení vyplácí na uzavřenou dohodu *státní příspěvek na výkon pěstounské péče*. Tento roční příspěvek aktuálně od 1. 7. 2024 činí 66 000 Kč.
- 4.36 Výdaje z kapitoly MPSV na výkon činnosti SPOD vzrostly z 1 097 271 643 Kč v roce 2015 na 1 883 855 259 Kč za rok 2023, přičemž se souběžně zvýšil i počet zaměstnanců SPOD, a to z původních 2 515 na 2 716 zaměstnanců.
- 4.37 ZDVOP dostávají z kapitoly MPSV na svůj provoz státní příspěvek, který je měsíčně vyplácen prostřednictvím krajského úřadu na každé umístěné dítě. Výše této podpory je dána zákonem o SPOD. Od roku 2013 příspěvek vzrostl z 22 800 Kč na 43 560 Kč v roce 2023. Tím, že v letech 2016–2021 nepostačovaly poskytnuté peněžní prostředky na běžný provoz ZDVOP, byla tato ztráta hrazena z každoročních dotací. Dotace poskytovalo MPSV a představovaly navýšení příjmů ZDVOP průměrně o 12,78 %. Nejvyšší navýšení až o 28 % bylo v roce 2021. To bylo způsobeno čerpáním mimořádných dotací v souvislosti s pandemií covidu-19.
- 4.38 MPSV si nechalo od stejného externího dodavatele ve čtyřletých intervalech zpracovat celkem tři analýzy obsahující přehled o finančních tocích, a to v letech 2014, 2018 a 2022, přičemž analýzy z roku 2018 a 2022 byly pouze aktualizací původní analýzy z roku 2014. Každá analýza byla pořízena z jiného projektu financovaného EU, a to SPOD0, SPOD1 a SPOD2. MPSV nezajistilo zpracování analýz z let 2018 a 2022 využitím svých vlastních kapacit a nevyužilo ani služeb Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i., jehož je zřizovatelem.³²
- 4.39 Roční výdaje MPSV, MŠMT a MZd na ústavní zařízení, pěstounskou péči a výkon agendy SPOD se od roku 2015 do roku 2023 zvýšily o 61 % na 11,79 mld. Kč (viz graf č. 1).

---

³² Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i., založilo MPSV zřizovací listinou ze dne 29. června 2006 mj. za účelem provádět sociálněvědní výzkum prostřednictvím zpracování dat a služby datových archivů.

Tabulka č. 4: Výdaje MPSV, MŠMT a MZd na ústavní zařízení v letech 2015–2023 (v mil. Kč)

Rok	Počet všech zařízení	Diagnostické ústavy	Dětské domovy se školou a výchovné ústavy	Dětské domovy	Dětské domovy pro děti do 3 let věku	ZDVOP	Celkem
2015	319	287,8	793,7	1 242,8	48,6	240,3	2 613,2
2016	306	301,7	822,5	1 310,2	48,6	221,8	2 704,8
2017	301	325,6	870,9	1 390,5	48,6	206,6	2 842,2
2018	289	343,0	973,7	1 572,6	55,9	197,7	3 142,9
2019	281	382,2	1 082,8	1 815,7	60,8	189,9	3 531,4
2020	276	399,8	1 188,7	2 004,1	63,7	214,0	3 870,4
2021	274	423,7	1 243,2	2 149,8	67,6	205,6	4 089,8
2022	276	436,0	1 242,7	2 179,7	71,6	200,1	4 130,1
2023	272	454,3	1 310,6	2 298,4	64,5	226,5	4 354,4
Celkem		3 354,1	9 528,8	15 963,9	529,8	1 902,6	31 279,2

Zdroj: informační portál MONITOR, doklady MPSV, MŠMT a MZd; vlastní zpracování NKÚ.

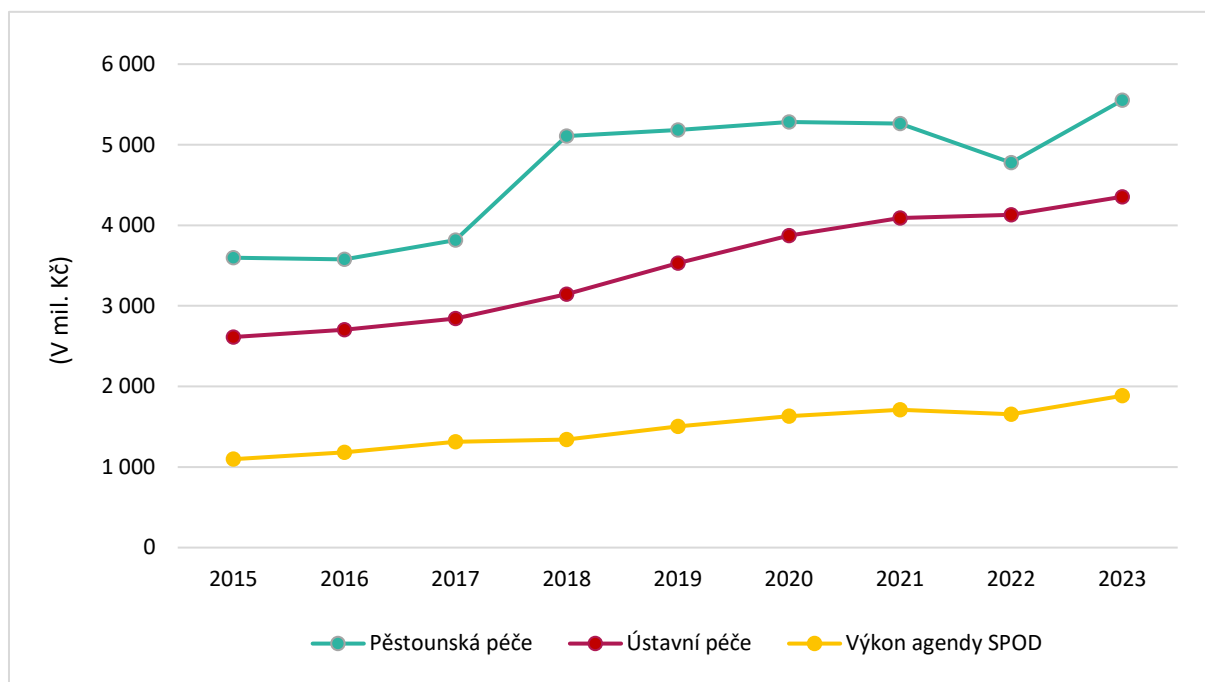
Pozn.: Ve sloupci „dětské domovy pro děti do 3 let věku“ jsou uvedeny výdaje pouze jednoho provozovaného zařízení MZd.

Tabulka č. 5: Výdaje MPSV na pěstounskou péči a výkon agentury SPOD (v mil. Kč)

Rok	Dávky pěstounské péče vč. příspěvku na výkon pěstounské péče	Dotace/transfery na výkon SPOD
2015	3 597,8	1 097,3
2016	3 577,0	1 182,7
2017	3 817,1	1 312,8
2018	5 106,1	1 339,3
2019	5 181,2	1 504,5
2020	5 283,4	1 631,1
2021	5 263,1	1 710,0
2022	4 776,6	1 654,0
2023	5 551,0	1 883,9
Celkem	42 153,4	13 315,6

Zdroj: informační portál MONITOR, doklady MPSV; vlastní zpracování NKÚ.

Graf č. 1: Přehled celkové výše výdajů za ústavní a pěstounskou péči a výkon agendy SPOD v letech 2015–2023 (v mil. Kč)

Zdroj: data získaná kontrolou; vlastní zpracování NKÚ.

MPSV za 11 let nevytvořilo informační systém sociálně-právní ochrany dětí, a nesplnilo tak požadavky zákona

- 4.40 Od roku 2013 má MPSV povinnost spravovat informační systém sociálně-právní ochrany dětí (IS SPOD), který má podle ustanovení § 53a odst. 1 zákona o SPOD obsahovat údaje:
- a) o dávkách pěstounské péče a jejich výši, o žadatelích o tyto dávky a o příjemcích těchto dávek,
  - b) o žadatelích o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče a o dětech zařazených v evidenci dětí pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče,
  - c) o osobách v evidenci.

NKÚ zjistil, že údaje o dávkách, jejich výši a o příjemcích těchto dávek jsou obsaženy v informačním systému *Centrum* (rovněž uváděném jako *OKCentrum*), který spravuje MPSV. Tím však MPSV naplňuje věcnou podstatu pouze části ustanovení § 53a zákona o SPOD, konkrétně odst. 1 písm. a).

- 4.41 Vytvoření jednotného informačního systému ochrany dětí obsahovala i Národní strategie 2012–2018, kterou tedy MPSV v tomto bodě nenaplnilo. Vznik IS SPOD přesunulo MPSV do Národní strategie 2021–2029.

- 4.42 Teprve v roce 2018 nechalo MPSV externě zpracovat definici funkcionalit informačního systému, která vycházela z dříve zpracovaných analýz a návrhů. Za tyto výstupy vynaložilo MPSV celkem 1 933 580 Kč, nicméně navržené funkcionality IS nezrealizovalo. Navržený informační systém by po realizaci umožnil nejen splnění všech požadavků

daných zákonem, ale vedl by rovněž k zefektivnění dalších činností v oblasti SPOD. Např. měl zajišťovat:

- přehledy formou evidencí (registřů) o ohrožených dětech, žadatelích o náhradní rodinnou péči, pěstunech na přechodnou dobu, pověřených osobách;
- přehledy zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy s informacemi o aktuální obsazenosti zařízení;
- vedení příslušných spisových dokumentací v elektronické podobě;
- sledování „průchodu dítěte systémem“, čímž by orgány SPOD získaly přehled o poskytovaných službách a dalších formách pomoci;
- sdílení či přenos dokumentací při změně místní příslušnosti, propojení informačních databází.

NKÚ zjistil, že MPSV nedisponuje rovněž navrženým monitorovacím systémem, který by poskytoval relevantní údaje pro oblast řízení systému, plánování a financování služeb. MPSV z „návrhů podstatných změn“ plynoucích z praxe pracovníků OSPOD zahrnuje do svého statistického formuláře pouze jedno doporučení. Formulář na sběr statistických dat „V (MPSV) 20-01“ tak např. neobsahuje údaje o skutečném počtu dětí, kterými se daný OSPOD zabývá.

- 4.43 Další 196 310 Kč uhradilo MPSV v roce 2022 za podrobný návrh evidencí, které má MPSV podle ustanovení § 53a odst. 1 písm. b) a c) zákona o SPOD spravovat jako součást IS SPOD. Ani evidence podle tohoto návrhu však MPSV nezrealizovalo. NKÚ vyhodnotil, že MPSV vynaložilo od roku 2018 peněžní prostředky v celkové výši 2 129 890 Kč³³ na zajištění IT podpory SPOD neúčelně a neefektivně.
- 4.44 Vedení MPSV bylo o problémech spojených s nedostatečnou IT podporou agentury SPOD informováno. O realizaci IS SPOD opakovaně žádali pracovníci věcně příslušného odboru MPSV již od roku 2013. IS SPOD podle výše uvedených návrhů však MPSV nerealizovalo s odůvodněním jiných IT priorit. Problémy způsobené chybějícím IS uváděli i zaměstnanci OSPOD v dotazníkovém šetření NKÚ:

„Není k dispozici jednotný elektronický evidenční systém (obdoba OK na úřadu práce). Evidujeme papírově, ve vlastním systému (...). Stále vedeme rejstříky papírovou formou, což je při počtu rodin v našem městě velmi zatěžující.“

„Potřebovali bychom jednotné propojení OSPOD v ČR, ale to už se plánuje x let a nic.“

„Musí se například ručně vyplňovat kartičky dětí. Pořád čekáme od MPSV na jednotný program – informační systém, který dle zákona z r. 2013 musíme využívat, ale stále není.“

Výňatek z odpovědí respondentů v dotazníkovém šetření NKÚ, viz příloha č. 1.

---

³³ Celková částka za tři analýzy IT podpory SPOD (odst. 4.41) a návrh evidencí (odst. 4.42).

Místo plánovaného informačního systému vytváří MPSV v rámci projektu EU provizorní řešení ve formě sdílených tabulek MS Excel

4.45 V roce 2023 začalo MPSV realizovat z OPZ+ jiný způsob evidencí, které vyžaduje zákon o SPOD jako součást informačního systému. Výsledným produktem snahy MPSV jsou jednoduché tabulky v MS Excel, které jsou sdíleny prostřednictvím cloudového úložiště OneDrive a vytvářeny v rámci projektu OPZ+ Standardizace NRP. Návrhy ani realizovaná provizorní řešení však nevedly a nevedou k splnění povinností MPSV vyžadovaných zákonem o SPOD již od roku 2013. Úroveň poskytované IT podpory nedosáhla podle zjištění NKÚ optimálního stavu, který si MPSV definovalo v roce 2018, viz odst. 4.42. MPSV za provizorní řešení evidencí plánuje v rámci projektu OPZ+ do roku 2025 vynaložit celkem až 6 432 720 Kč, přičemž peněžní prostředky v realizovaném projektu používá mj. na tvorbu databází, analýzu způsobu evidencí, standard evidence, manuál pro uživatele a pomoc členů projektového týmu poskytnutou jednotlivým úřadům při úvodním vkládání dat. MPSV pro tyto evidence nijak nevyužilo návrhy, za které od roku 2018 uhradilo celkem 2 129 890,40 Kč³⁴, viz odstavce 4.42 a 4.43. NKÚ proto vyhodnotil, že MPSV tyto peněžní prostředky k zajištění IT podpory SPOD vynaložilo neúčelně a neefektivně.

4.46 NKÚ zjistil, že MPSV oproti požadavkům zákona nezajistilo sdílené evidence s údaji o:

- žadatelích o zprostředkování osvojení;
- dětech zařazených v evidenci dětí pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče.

4.47 Ani v případě již zprovozněných evidencí³⁵ však MPSV neplní další požadavek zákona, a to ustanovení § 53a odst. 3 zákona o SPOD, kde je pro MPSV stanovena povinnost sdělovat údaje z těchto evidencí nejen krajským úřadům, ale i všem obecním úřadům ORP pro plnění úkolů v oblasti ochrany ohrožených dětí. MPSV sice část potřebných evidencí zpřístupnilo všem krajským úřadům ČR prostřednictvím sdíleného úložiště OneDrive, přístup pro všechny obecní úřady ORP však v rozporu se zákonem nezajistilo. Nedostatek těchto informací přitom často brání výkonu práce pracovníků OSPOD, což potvrzují i jejich odpovědi v dotazníkovém šetření NKÚ:

„Aktuální volnou kapacitu se dozvídáme od krajského úřadu. Je to zdlouhavé a nepružné.“

„Nemáme žádné hromadné info o možné volné kapacitě, prostě obvoláváme zařízení a zjišťujeme naplněnost.“

Výňatek z odpovědí respondentů v dotazníkovém šetření NKÚ, viz příloha č. 1.

---

³⁴ Analýzy v projektu SPOD1 a návrh evidencí podle zákona o SPOD.

³⁵ Do doby ukončení KA 23/11 zajistilo MPSV sdílení údajů o žadatelích o zprostředkování pěstounské péče a o osobách v této evidenci, tedy jen část vyžadovanou zákonem o SPOD.

- 4.48 Podle ustanovení § 51 odst. 6 zákona o SPOD jsou evidence vedené podle tohoto zákona informačními systémy veřejné správy. Přestože evidence vytvářené MPSV v MS Excel nenaplnují požadavky zákona o SPOD, odpovídají definici informačního systému veřejné správy podle § 2 odst. 1 zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů³⁶, neboť zabezpečují cílevědomou a systematickou informační činnost pro účely výkonu veřejné správy. Podle zjištění NKÚ porušilo MPSV i povinnost stanovenou v § 5 odst. 2 písm. k) zákona o ISVS, neboť neprovedlo před pořízením tohoto informačního systému hodnocení ekonomické výhodnosti jeho provozu.
- 4.49 V důsledku nečinnosti MPSV nedisponují orgány SPOD potřebnými informacemi, které by usnadnily práci a zrychlily např. umístování dětí do pěstounských rodin. Tím, že MPSV nezprovoznilo IS SPOD s parametry danými zákonem, znemožnilo dalším orgánům SPOD naplnit prováděcí vyhlášku³⁷ k zákonu o SPOD. Vyhláška stanoví, že uvedené subjekty zpracovávají, vedou, evidují a archivují dokumentaci v elektronické podobě v IS SPOD. Současná podoba vedení dokumentace tak nadměrně zatěžuje pracovníky SPOD.
- 4.50 Orgány SPOD řeší podle zjištění NKÚ chybějící elektronizaci agendy SPOD nákupem vlastních informačních systémů. Od roku 2011 si kraje, ORP a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí zaregistrovaly podle údajů z *Informačního systému registru práv a povinností*³⁸ celkem 95 informačních systémů pro výkon agendy SPOD. Jedná se o softwarová řešení, na jejichž pořízení (od komerčních dodavatelů) vynaložily orgány SPOD veřejné prostředky, které nepodléhají kontrolní působnosti NKÚ.
- 4.51 *Databáze ústavní výchovy* MŠMT je veřejně dostupným informačním systémem obsahujícím neúplná, neaktuální a pouze omezená data o školských ústavních zařízeních. Data do systému zadávají jednotliví ředitelé a MŠMT nemá žádný mechanismus k ověření aktuálnosti a správnosti těchto veřejně prezentovaných dat. NKÚ zjistil, že předmětnou databázi nelze využít pro výkon činnosti OSPOD při umístování dětí, neboť neobsahuje aktuální informace o volné kapacitě v jednotlivých zařízeních a pracovníci OSPOD musí zjišťovat volné kapacity jiným způsobem. Databáze neplní svůj účel, tj. poskytovat přehled o naplněnosti jednotlivých zařízení. Výdaje³⁹, které MŠMT vynaložilo na vznik databáze a její provoz, tak byly vynaloženy neúčelně. MZd nemá vlastní informační systém obsahující data o dětských domovech pro děti do 3 let věku nad rámec statistických zjišťování prováděných Ústavem zdravotnických informací a statistiky ČR. Sběr statistických dat se provádí v ročním intervalu a výsledky jsou známy zpravidla v srpnu následujícího roku. Aktuální data o této oblasti systému péče o ohrožené děti tedy nejsou shromažďována a vyhodnocována.

---

³⁶ Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů (dále také „zákon o ISVS“).

³⁷ Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, bod 12a přílohy č. 1.

³⁸ Ustanovení § 52a zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech.

³⁹ Systém vytvořili pouze pracovníci MŠMT. Vzhledem k jejich souběžným pracovním činnostem nemohl NKÚ peněžní prostředky vynaložené na databázi vyčíslit.

Bez plnohodnotné informační podpory jsou pracovníci OSPOD zatíženi nadbytečnou administrativou

4.52 Důsledky nedostatečné informační podpory oblasti sociálně-právní ochrany dětí:

- Příslušné spisové dokumentace a záznamy jsou vedeny ve fyzické, nikoliv v jednotné elektronické podobě. Spisy jsou mezi orgány SPOD zasílány poštovní službou.
- Při změně bydliště nepřechází spis automaticky na místně příslušný OSPOD, pracovníci si tak musí zjišťovat informace o rodině formou e-mailů a telefonátů.
- Informační podpora agendy SPOD musí být zajišťována na úrovni ORP vlastními silami obcí, kdy jimi provozované IS nejsou vzájemně propojeny.
- MPSV nesleduje aktuální počet ohrožených dětí v ČR.
- MPSV nemá validní informace ani přehled o tom, kolik dětí a mládeže s nařízenou ústavní výchovou je umístěno v jednotlivých ústavních zařízeních.
- Pracovníci OSPOD jsou nuceni opakovaně vyplňovat stejná data do různých spisů a formulářů. MPSV nezajistilo zautomatizování a elektronizaci těchto procesů, což neumožňuje sledování a vyhodnocení dat v reálném čase.
- Při zpracování statistických formulářů zaslaných jednotlivými kraji dochází u MPSV k chybám, které jsou následně propsány do statistických ročenek MPSV. Např. MPSV ve své statistické ročence u Olomouckého kraje uvedlo 1 203 umístěných dětí s nařízenou ústavní výchovou v zařízení pro výkon ústavní výchovy ke dni 31. 12. 2017, přitom Olomoucký kraj prostřednictvím výkazu „V (MPSV) 20-01“ vykázal 363 dětí.
- Z důvodu nedostatečných informací o dětech v dětských domovech pro děti do 3 let věku provádí MPSV⁴⁰ od roku 2021 každoroční mimořádná šetření. Další čtyři mimořádná šetření v rámci své působnosti provedlo i MŠMT⁴¹.
- Zástupci školských ústavních zařízení každoročně k 31. 10. kalendářního roku opakovaně vyplňují všechny údaje o svých zařízeních pro účely statistického zjišťování, v případě existence IS SPOD by tyto údaje byly generovány automaticky.

⁴⁰ *Dětské domovy pro děti do 3 let věku – závěrečná zpráva ze zjišťování realizovaného Ministerstvem práce a sociálních věcí na jaře 2021; Dětské domovy pro děti do 3 let věku – závěrečná zpráva ze zjišťování realizovaného Ministerstvem práce a sociálních věcí na jaře 2022; Dětské domovy pro děti do 3 let věku – závěrečná zpráva ze zjišťování realizovaného Ministerstvem práce a sociálních věcí na jaře 2023; Dětské domovy pro děti do 3 let věku – závěrečná zpráva ze sběru dat realizovaného na jaře 2024.* Všechny zprávy MPSV zpracovalo s Nadací J&T v rámci iniciativy „8000důvodů“.

⁴¹ Zpracování výkazů „V (MPSV) 20-01“ s cílem zjistit počet dětí s nařízenou ústavní výchovou ve správních obvodech ORP pro zpracování návrhu sítě SVP (nastavování kapacity). Dotazníkové šetření mezi SVP ve spolupráci s Nadací J&T (2021) týkající se neuspokojené či pozdě uspokojené poptávky, hodnocení spolupráce se školami, osvědčených aktivit a vnímané potřeby navýšení úvazků. Šetření mezi krajskými úřady zaměřené na rozložení lůžkové kapacity dětských domovů (přelom 2022/2023) týkající se rozčlenění lůžkových kapacit dětských domovů zřizovaných kraji pro reformu normativního financování dětských domovů zřizovaných kraji a současně s cílem získat data pro metodické vedení krajů. Mimořádný průzkum mezi školskými zařízeními pro výkon ústavní výchovy (leden 2023) pro přípravu Koncepce 2014–2020, úpravy zákona o ústavní výchově, úpravy normativního financování dětských domovů, nastavování optimálních kapacit přímo řízených organizací ústavní a ochranné výchovy s různou specializací, nastavování sítě SVP v územích a pro formulaci opatření v oblasti školní prevence.

- Dětské domovy pro děti do 3 let věku vyplňují a předávají statistický výkaz A (MZ) 1-01 Roční výkaz o činnosti poskytovatele zdravotních služeb. Zpracování těchto výkazů se provádí v ročním intervalu a výsledky jsou známy zpravidla až v srpnu následujícího roku.
- Při potřebě umístění dítěte pracovníci OSPOD zjišťují aktuální volnou kapacitu časově náročným telefonickým kontaktováním jednotlivých zařízení.
- Z důvodu časově náročné administrativy není možné kapacitu pracovníků OSPOD využít na jiné činnosti, např. na potřebnou preventivní a poradenskou činnost, na což poukázali i respondenti v dotazníkovém šetření NKÚ:

„Hodně času zabere administrativa a zbylý čas se snažíme věnovat práci v terénu. Na terén by bylo potřeba více času, zejména pro práci s dětmi.“

„Přes časovou náročnost zpracovávání administrativy se k poradenské či preventivní činnosti téměř nedostanu.“

„Není čas.“

Výňatek z odpovědí respondentů v dotazníkovém šetření NKÚ, viz příloha č. 1.

Seznam zkratk

Akční plán 2012–2015	<i>Akční plán k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí na období 2012–2015</i>
Akční plán 2021–2024	<i>I. Akční plán k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí 2021–2029 na období 2021–2024</i>
ČR	Česká republika
Dětský domov pro děti do 3 let věku	Dětský domov pro děti do 3 let věku a dětské centrum
ESF	<i>Evropský sociální fond</i>
EU	Evropská unie
IS	Informační systém
IS SPOD	Informační systém sociálně-právní ochrany dětí
IT	Informační technologie
KA	Kontrolní akce NKÚ
Kompetenční zákon	Zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS2014+	Monitorovací systém evropských fondů pro programové období 2014–2020
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
Národní strategie 2012–2018	<i>Národní strategie ochrany práv dětí</i>
Národní strategie 2021–2029	<i>Národní strategie ochrany práv dětí 2021–2029</i>
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
OP LZZ	Operační program <i>Lidské zdroje a zaměstnanost</i>
OPZ	Operační program <i>Zaměstnanost</i>
OPZ+	Operační program <i>Zaměstnanost plus</i>
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
ORP	Obec s rozšířenou působností
Projekt síťování ORP	Projekt, který se týkal vytvoření místní sítě v konkrétní ORP ve Středočeském kraji a byl financován z OPZ
SPOD	Sociálně-právní ochrana dětí
SPOD0	<i>Systémová podpora procesů transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny, reg. č. CZ.1.04/3.1.00/04.00008</i>
SPOD1	<i>Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí, reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0001687</i>

SPOD2	<i>Podpora systémových změn v oblasti služeb péče o ohrožené děti, mladé lidi a rodiny v České republice, reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0009381</i>
SPOD3	<i>Sjednocení přístupu k ohroženým dětem, reg. č. CZ.03.02.02/00/22_004/0000500</i>
Standardizace NRP	<i>Standardizace procesu zabezpečení náhradní rodinné péče, reg. č. CZ.03.02.02/00/22_004/0000210</i>
SVP	Střediska výchovné péče
Školská ústavní zařízení	Dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy, diagnostické ústavy
UV 4/2012	Usnesení vlády České republiky ze dne 4. ledna 2012 č. 4, <i>o Národní strategii ochrany práv dětí</i>
UV 1033/2016	Usnesení vlády ze dne 23. listopadu 2016 č. 1033, <i>k podnětu Rady vlády České republiky pro lidská práva ke sjednocení služeb pro ohrožené děti a k úpravě podmínek pro poskytování pobytových služeb těmto dětem</i>
UV 686/2021	Usnesení vlády České republiky ze dne 26. července 2021 č. 686, <i>o I. Akčním plánu k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí 2021–2029 na období 2021–2024</i>
Úmluva	<i>Úmluva o právech dítěte</i>
Zákon o ISVS	Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů
Zákon o SPOD	Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
Zákon o ústavní výchově	Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
Zákon o zdravotních službách	Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování
Záměr právní úpravy	<i>Záměr právní úpravy sjednocení služeb sociální prevence, služeb poskytujících pobytovou péči dětem, služeb sociálně zdravotních nebo výchovných a dalších služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny v působnosti MPSV, MŠMT a MZd do působnosti MPSV, zavedení věkové hranice, před jejímž dosažením není možné děti umisťovat do zařízení kolektivní péče</i>
ZDVOP	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Interaktivní zobrazení dat a výsledky dotazníkového šetření NKÚ

V příloze jsou zobrazena statistická data o ústavní a pěstounské péči za MPSV, MŠMT a MZd pro období let 2015–2023, a to jak za jednotlivé kraje, tak celou ČR.

Součástí přílohy jsou také výsledky dotazníkového šetření, které NKÚ v rámci kontrolní akce č. 23/11 provedl. Jeho účelem bylo získat doplňující informace zejména k výkonu činnosti OSPOD, skutečnému využití výstupů z realizovaných projektů MPSV a zajištění informační podpory.

NKÚ prostřednictvím datové schránky oslovil 227 OSPOD na úrovni ORP. Dotazník vyplnilo celkem 182 vedoucích OSPOD a návratnost tak činila 80,2 %. Část dotazníku vyplňovali i ostatní pracovníci OSPOD. Celkem dotazník vyplnilo 671 respondentů, z toho 515 respondentů se zabývalo umístováním dětí do náhradní rodinné péče.

Dotazník obsahoval uzavřené i otevřené otázky.

Dotazníkové šetření probíhalo v období od 27. března 2024 do 18. dubna 2024.

Interaktivní zobrazení dat a výsledky dotazníkového šetření jsou dostupné na tomto odkazu <https://www.nku.cz/scripts/detail.php?id=14313> nebo prostřednictvím následujícího QR kódu:

